

Strandjuttinnen 2.0

Fotograaf Thirza Schaap maakt van iets lelijks iets moois. Met haar stillevenen wil ze mensen bewust maken van de vervuiling en de plastic-overkill.

Door Ellen Leijser



Het was zo'n idyllisch plan in 2008: samen met haar man en kind naar Bali om daar te leren duiken en te genieten van de sprookjesachtige natuur en elkaar. Het werd een enorme deceptie. Fotograaf Thirza Schaap (49): 'We waren totaal gechoqueerd, want de rijstvelden lagen vol kleine zakjes en stukken plastic. Wij dachten eerst nog: wat is dat toch wat daar zo schittert. De romantiek was er snel vanaf.'

Dat was de eerste keer dat Schaap geconfronteerd werd met reusachtige hoeveelheden zwerfplastic. Niet lang daarna maakte ze met haar schoonmoeder een lange wandeling over afgelegen Zeeuwse stranden. Zelfs daar lag het vol met plastic rommel. 'We liepen er met een gebroken hart en kwamen terug met armen vol plastic. Mijn gevoel om er iets mee te doen, is toen aangewakkerd.'

Jarenlang vloog Schaap met haar man de wereld rond, zij als reclamefotograaf, hij als *digital operator*. 'We kwam overal en elke keer dachten we: we willen ergens langer blijven.' We spreken elkaar via Zoom. Schaap zit in haar studio in Kaapstad. 'Toen we hier voor het eerst landden, wisten we dat dit het weleens zou kunnen zijn. De politiek in Zuid-Afrika is moeilijk, maar als je kijkt naar de natuur is het wel het beloofde land: de zee, de berg, de woestheid van de natuur, de wind. Je bent hier meer op aarde. We leven meer buiten.'

Ze draait de camera een kwartslag en het uitzicht is jaloersmakend. Achter het weelderige groen van de tuin glinstert de oceaan. 'En aan de andere kant van het huis ligt de Tafelberg. Mijn atelier

Links: kunstenaar Thirza Schaap; rechts: 'Honey', uit haar boek 'Plastic Ocean'.



Een uitstalling van plastic dat is aangespoeld op het strand.

bevindt zich in een heel oud omahuisje. Alles is oud, sommige muren zijn niet eens geschilderd. Het is superklein, maar we hebben een tuin. Ik heb daar flessen met suikerwater opgehangen, dus er komen veel vogels.'

Zwerfafval

In Kaapstad ontstond haar project *Plastic Ocean*, inmiddels vijf jaar geleden. In die tijd maakte Schaap elke dag met haar poedel, Iso, een lange wandeling langs verlaten stranden. Ze raapte al het plastic op dat ze tegenkwam. Aanvankelijk gooide ze het weg in de prullenbak, maar al snel nam ze het zwerfafval mee naar huis, waar ze er composities mee maakte, die ze fotografeerde.

'Ik maak mijn werk hoofdzakelijk hier, hier vind ik de rust om te werken. Ik kan ook juttten in Zeeland, waar een deel van mijn familie woont, maar in Kaapstad valt het allemaal op een natuurlijke manier samen: het rapen op het

strand, teruggaan naar het huisje, het plastic schoonmaken en laten drogen in de zon, waardoor het schoner voelt. Om het vervolgens te fotograferen in het harde licht van de zon of wat zachter in de schaduw.'

Haar jutterswijze is enige tijd geleden veranderd. 'Mijn man en ik doen nu vaak *plastic hunts*. Dan gaan we een aantal dagen naar speciale plekken en lopen we ons helemaal kwijt, tillen we ons helemaal de blubber. Als we teruggaan, ligt onze 24 jaar oude jeep vol met tien Ikea-tassen vol plastic.'

Schaap heeft een missie. Met haar stilleven wil ze mensen bewust maken van de vervuiling en de plastic-overkill. Bewustwording en schoonheid gaan daarbij hand in hand. 'Ik fotografeer op een esthetische, zelfs poëtische manier, zodat ik de aandacht van de toeschouwers kan grijpen. Ze kijken naar iets moois, wat iets heel lelijks blijkt te zijn. Vroeger

'Beam me up'. Plastic is prachtig materiaal, maar ook een ramp voor het milieu. Die tegenstelling is de kern van Schaaps werk.



Het werk links heet 'Catch of the Day'. Daarnaast staat 'Bondage'.



wendde ik altijd mijn hoofd af als ik foto's zag van zeevogels met opgeknijpte buiken vol afval. Daar werd ik naar van en chagrijnig, ik kon er niet naar kijken. Door iets moois te maken, hoop ik dat mensen niet wegstaren. Het gaat om aantrekken en afstoten.'

Haat-liefdeverhouding

Ze vindt het belangrijk om zich in te zetten voor die bewustwording. 'In veel landen, ook in Nederland, is het geen zichtbaar probleem doordat afval wordt opgeruimd. Ook op toeristische stranden wordt veel plastic opgeruimd en is het netjes. Het wordt dus verborgen gehouden voor ons. En ook de zee zelf verbergt zijn tragedie, want wij zien niet wat er onder de waterspiegel aan de hand is.'

Schaap heeft een haat-liefdeverhouding met plastic. Ze lacht: 'Ik zit nu bijvoorbeeld op een tweedehands plastic designstoel, heel mooi. Vroeger werd plastic gezien als een wondermateriaal en dat is het natuurlijk ook. In de jaren vijftig had je getekende advertenties van Tupperware, met vrouwen in schorten met stapels plastic



bakjes, prachtig! En Tupperware is het probleem niet, ik koop ook tweedehands Tupperware. Het gaat om *single use plastic*, om rietjes, plastic zakjes en flesjes. Ik vind dat we plastic moeten zien als grondstof die we moeten hergebruiken. Daarin ligt ook een rol voor designers. Het is essentieel dat zij bewust bezig zijn met het materiaal dat ze gebruiken, en met hoe dat is te hergebruiken. Daar ligt een grote verantwoordelijkheid. Heel goed dat hergebruik en circulariteit hot thema's zijn in de designwereld.'

Wat ze vindt op haar jacht naar plastic is afhankelijk van de stroming en de wind. 'Je hebt in Zuid-Afrika grote stukken zeewier, met lange einden en daar weer lange einden aan. Als de golven hoog zijn geweest, is dat zeewier op het strand gesmeten. Daarin zitten altijd plastic zakken en helemaal aan stukken gereten plastic flessen. En 's winters liggen de verlaten stranden vol met kleine stukjes plastic; dat lijkt wel confetti. Je kunt het bijna niet geloven als je het ziet. En richting de Indische Oceaan is er meer koraal. Daar

'Na een plastic hunt ligt onze oude jeep vol met tien Ikea-tassen vol plastic'

'Vroeger werd plastic gezien als een wondermateriaal en dat is het ook'



De boeiende paradox van natuurlijk ogend plastic in 'Japonaais'; rechts: 'Oxygen'.

vind je veel visdraad verweven in het koraal, dat daardoor helemaal beklemd raakt. Grote stukken plastic gaan met een bepaalde golfstroom mee en de kleine met een andere. Op die manier vind je altijd andere dingen, eigenlijk nooit wat je verwacht.'

Als onderdeel van het project *Plastic Ocean* maakt Schaap tegenwoordig ook losstaande objecten. 'Een compositie bouw ik op, laat

de onderdelen tegen elkaar aan balanceren en soms gebruik ik een touwtje om zo'n *one minute sculpture* te kunnen fotograferen. Maar ik vind het dan heel jammer om het weer af te breken. Alleen fotograferen is niet meer genoeg. Ik houd van fotograferen, maar iets maken met je handen vind ik helemaal geweldig. Inmiddels staat het hier vol beelden. Ze raken me. Waarom weet ik niet, maar ik heb de behoefte om te ze maken.'

Het grote verschil tussen de sculpturen en de foto's is het gebruik van licht. 'Om een sculptuur kun je heen lopen, maar met licht



en schaduw in mijn foto's kan ik de blik van de beschouwer sturen. De abstractie zoeken en het lijnenspel. Ik houd van een perfecte compositie, waarbij alles in balans is en die toch heel natuurlijk lijkt. Mooi licht versterkt het beeld. Licht heeft vaak met een gevoel te maken, een emotie die erbij komt kijken. Ik weet nog dat, toen onze zoon klein was en ik met hem achter op de fiets door de stad reed, ik altijd zei: kijk naar het licht, kijk daar. Dat kan een reflectie zijn, het gefilterde licht door de bomen, een mooie schaduw. Ik ben altijd betoverd door licht.' □

&

EXPOSITIE EN BOEK

In mei zijn 30 foto's van Thirza Schaap te zien in het Davisville-metrostation in Toronto, tijdens het **Contact Photography Festival**. In juni start haar expositie in galerie **Bildhalle** in Amsterdam. Dan wordt ook haar nieuwe boek, *Plastic Ocean*, gepresenteerd.

'Ik hou van een perfecte compositie, waarbij alles in balans is en toch natuurlijk lijkt. Mooi licht versterkt het beeld'

geert jan jansen

zaterdag 8 & zondag 9 mei

donderdag 13 t/m zondag 16 mei

11:00 - 17:00 uur

schilderijen in de stijl van ...



Kasteel Beverweerd

beverweertseweg 60 werkhoven (gem. bunnik) +31(0)6178 64 644

info@geertjanjansen.nl